

İLİM ÖĞRENMEDE NİYETİN ÖNEMİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd- dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ، أَوْ لِيُمَارِيَ
بِهِ السُّفَهَاءَ فِي الْمَجَالِسِ لَمْ يُرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ

(طب. عن معاذ)

RE. 429/1 (Men talebe'l-ilme li-yübâhiye bi-hi'l-ulemâe, ev li-yumâriye bi-hî's-süfehâe fî'l-mecâlisi lem yurih râyihate'l-cenneti)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlemenizin üzerine olsun...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Rasûllûlah SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktar Gümüşhaneli hocamız Ahmed Ziyaeddin Efendi Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 429. sayfasından okuyup izah etmeye çalışacağız.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına başlamazdan önce evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Hazretleri'nin rûh-u pâki için, sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbainin ve ahabının ruhları için, bilhassa Ümmet-i Muhammed'in müşid ve mürebbileri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtezâ'dan bize kadar güzerân eylemiş olan din büyüklerimizin sâdât ve meşayihimizin ve onlara tâbi hulefâsının müridlerinin muhiblerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız büyüğümüz Muhammed Zâhid Kotku Hocamız'ın ruhu için; bu beldeleri Allah Allah diye diye canını ortaya koyup çarpışarak, cihad ederek bize bahşetmiş, kazandırmış olan şehid ecdadımızın, mücahidlerin, fatihlerin ruhları için;

Cümle ashâb-ı hayrât ve hasenâtın, bilhassa içinde şu dersi okuduğumuz İskenderpaşa camiinin bu bugüne kadar gelmesine emeği geçmiş, yardımcı olmuş bânisinden, tamircilerinden, cemaatine kadar gelmiş geçmişlerinin cümlesinin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere buraya gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; biz yaşayan müslümanların da Cenâb- ı Mevlâ'nın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım!

.....

a. Tartışmak İçin İlim Öğrenmek

Birkaç hadîs-i şerif peş peşe ilim öğrenmekle ilgili. Dersin başında metnini okumuş olduğumuz ilk hadîs-i şerif şöyle:¹

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ، أَوْ لِيُمَارِيَ
بِهِ السُّفَهَاءَ فِي الْمَجَالِسِ لَمْ يُرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ

(طب. عن معاذ)

RE. 429/1 (*Men talebe'l-ilme li-yübâhiye bi-hi'l-ulemâe, ev li-yumâriye bi-hî's-süfehâe fî'l-mecâlisi lem yurîh râyihate'l-cenneti*) (*Men talebe'l-ilme*) “Her kim ki ilim talep eder.” Yani ilim öğrenmeye kalkışır, ilim yoluna, öğrenme yoluna girer ama, (*li-yübâhiye bihi'l-ulemâe*) öğrendikten sonra bilgili olacak ya, başka alimlere övünmek için öğrenir.”

¹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.66, no:121; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.439, no:866; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.201, no:29056; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.42, no:22876.

“—Hele ben ş u mektebi bir bitireyim, bir diplomayı elime alayım görürsünüz siz, bekleyedurun!” diye başka alimlerle mücadele etmek, onlara karşı övünmek tefevvuk sağlamak, mübâhât eylemek için öğreniyor.

(*Ev li-yumâriye bihi's-sufehâe fi'l-mecâlisi*)
“Yahut meclislerde akılsız, aklı kıt insanlarla karşı karşıya geçip de münakaşa yapmak için, mücadele için öğreniyor.”

Tamam, karşı karşıya geçtik mi ağzı kapalı kalmayayım, söyleyecek sözüm olsun, münakaşada ben de şey yapayım diye, münakaşa etmek için, övünmek için öğrenirse... (*Lem yurih râyihate'l-cenneti*) “Cennetin kokusunu bile duyamaz.”

Mâlum cennetin kendisi var, bakışı bile insanın içini hoş eder, 500 yıllık uzaktan kokusunun duyulduğunu hadîs-i ş erifler bize bildiriyor. Beş yüz yıllık mesafeden cennetin kokusu, tadı, lezzeti burunlara, dimağlara tesir ederken, böyle bir şahıs cennetin kokusunu bile duyamaz, yanına bile yanaşamaz, içine girmek değil yanına yanaşamaz.

Çünkü ilim, alimlere karşı övünmek, akılsız beyinsiz insanlar arasında münakaşa yapmak için, çekişmek için öğrenilmez. İlim, Allah'ın rızasını kazanmak için öğrenilir. “Allah'ın yolunu öğreneyim de onun bana nimetleri çoktur; ben de ona karınca kararınca, elimden geldiğince güzel kulluk yapmaya çalışayım! Acaba nasıl yaparsam hatalı olmaz nasıl yapmam doğru olur?” diye öğrenirse, kıymeti var.

Cahillikle bu iş olmuyor, kaş yapayım derken insan göz çıkartıyor.

“—Şu kitapları okuyayım da güzel kulluk yapmanın şeklini öğreneyim. İnşallah edepli, ârif, kâmil, zarif bir kul olurum, ilim öğrenmek sayesinde Cenâb-ı Mevlâ'nın rızasını öylece kazanırım.” diye öğrenirse, kıymeti var.

Yoksa, “Ünvan kazanayım, diploma alayım, övüneyim, başkalarıyla münakaşalara gireyim, kendi kıymetimi herkese, gözlerine soka soka ispat edeyim!” gibi kaba saba bir düşünce ile yola çıkan bir insan, cennetin kokusunu bile duyamaz.

Halbuki başka hadîs-i şeriflerde geçer; “İnsan ilim yoluna girdi mi cennetin yoluna girmiş demektir. “Tamam, bu yol cennete gider. Küçükken aldı eline cüz kesesini veya çantasını veyahut kitabını, mütevazi mütevazi yola koyuldu, ilim öğrenecek, tamam. Cennetin yoluna girmiş, arkası cennet. Ama maksadı kötü olursa, cennetin kokusunu bile duyamaz. Allah ilim yolunda olanlara bu edebî nasib etsin...

Malesef şeytan var ya, insanın düşmanı, açık düşmanı; tereddüt edecek bir şey yok.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

(يوسف: ٥)

(Inne'ş-şeytâne li'l-insâni aduvvün mübîn.)
[Çünkü şeytan insan için apaçık bir düşmandır.]
(Yusuf, 12/5)

Aşikâr, gün gibi ortada olan aşikâr bir düşman.

Bir de insanın içinde nefis var. Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:²

أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ.

(A'dâ adüvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke)
[Senin en büyük

düşmanın iki yanın arasındaki, içindeki nefisindir.]

Senin en büyük düşmanın, sana en çok zararı dokunan, en şiddetli düşman nefis... İnsanın içi, nefsi, benliği, enâniyeti. İşte bunlar, bu ilim öğrenmek yolundaki insanı yerden yere çalar.

İlk okula gidince çocuk hevesle gider, kâğıt kalem elinde çanta filan. Ortaokula gitti mi, “Tamam biraz okudum!” diye düşünür. Liseye geldi mi artık tamam, anasını babasını beğenmemeye başlar:

“—Benim babam esnaf, benim kadar okumamış; tabiat bilgisi, fizik, kimya görmemiş, bu asırdan biraz anlamaz.” diye biraz onlara tepeden bakar.

Bir kitabın müfredatını hazırlıyorduk, tecrübeli öğretmenler vardı. Ben dedim ki;

“—Şu parçayı koyalım. Burada ne güzel söylüyor, insanları sevmenin ehemmiyetini anlatıyor bu hadîs-i şerif. Bu bir kenarından girsin.” Dedim.

² Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.359, no:355; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.408, no:5248; Harâitî, *l'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.35, no:32; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.431, no:11263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.143, no:412, 2144; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.270, no:19379.

“—Hocam, lisede dinden, imandan bahsettin mi, zamane çocuklarının çoğu alay eder.” Dediler.

Vayy! Demek küfür oraya kadar da girmiş mi? O kadar girmiş, alay mevzu yaparlar dediler.

Üniversiteye gelir, tamam ben üniversite mezunuyum diye ailesinden de, muhitinden de kopar. Burnu da susak kadar olur. Burnu böyle kabak kadar büyür yanına yanaşılmaz.

Ben, ilk defa üniversiteye geldiği zaman abdest alır, cumaya gider insanları bilirim. Ondan sonra solcu oluverdi gitti. Dört sene okuduktan sonra ne oldu kaldıysa beş vakit namazını kılan şahıs —biliyorum çünkü bizim yakınımızda yatır kalkardı— ondan sonra solcu oluverdi gitti.

Hele bir de doktora yaptı mı çalımından yanına yaklaşılmaz, hindinin kabardığı gibi kabarır, tıs tıs kabara kabara öyle dolaşır. Doçent oldu mu değme artık, o taraflara doğru uğrama yolunu değiştirdi.

Profesör oldu mu nefsi Süleymaniye Camii'nin kubbesini tutan direk kadar kalınlaşır, böyle kocaman. Ee, haydi bakalım gel de nefsi yen, şeytanı yen, boynunu bük, mütevazi insan ol da haksız olduğun zaman haksızlığı kabul et, karşı taraf haksız olduğu zaman da mülayim mülayim tatlı tatlı konuş. O İslâm'da var, o İslâmî edep...

Allah bizi hakiki ilim âdabıyla edeplenenlerden eylesin...

b. Şöhret Kazanmak İçin İlim Öğrenmek

Altındaki hadîs-i şerif de aynı mevzuda. Ebû Nuaym el- İsfahâni'nin ve ibn-i Asâkir'in Enes RA'dan rivâyet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:³

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ، وَيُكَاثِرَ بِ
هِ الْعُلَمَاءَ، وَ يَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ،
فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(أبو نعيم في المعرفة، كر. عن أنس)

³ Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.II, s.427, no:778; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.32, no:5708; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.347, no:7295; Hatîb-i Bağdâdî, *Iktidâü'l-İlmü'l-Amel*, c.I, s.65, no:101; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.315; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.130, no:614; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.54, no:1349; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.255, no:2578; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.100, no:199; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.133; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.333; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.L, s.177, no:10635; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *es-Samt*, c.I, s.150, no:141; Kâ'b ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.93, no:253; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.44, no:507; İbn-i Kâni', *Mu'cemü's-Sahâbe*, c.I, s.191, no:215; Huzeyfe RA'dan.

Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.149, no:910; Hz. Ömer RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.116, no:373; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VIII, s.543, no:26650; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.215; Mekhul RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.201, no:29057; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.438, no:864; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.261, no:2528; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.42, no:22875, 22877.

RE. 429/2 (*Men talebe'l-ilme li-yümâriye bihi's-süfehâe, ve yükâsire bihi'l-ulemâe, ve yasrife bihî vücûhe'n-nâsi ileyhi, felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr.*)

Mevzu aynı, ifadeler biraz değişik.

(*Men talebe'l-ilme*) “Her kim ki ilim peşine, öğrenmek yoluna girer, ilim talebine düşerse...”

İlim öğrenecek, tamam alim olacak benim oğlum ama neden? (*Li-yumâriye bihi's-süfehâe*) “Akılsız, beyinsiz takımıyla karşı karşıya geçip münakaşa etmek için. İlmi münakaşalarda kuvvetli olayım!” diye ilim öğreniyor.

(*Ev yükâsire bihi'l-ulemâe*) “Alimlere ilminin ne kadar çok olduğunu göstermek, ilim çokluğunda yarışmak için.” Ben senden daha bilgiliyim, daha üstünüm. *Mukâsere*, “Benim daha çok, benim daha çok diye karşılıklı yarışmak” demek. “Benim ilmim daha çok diye alimlerle yarışmak için, cahillerle münakaşalara girmek için.” (*Ev yasrife bihî vücûhe'n-nâsi ileyhi*) “İnsanların yüzlerini kendi tarafına çevirttirmek için.” Yani alkış toplamak, şöhret kazanmak için, insanlar kendisine teveccüh etsinler diye demektir bu. İlmi böyle öğrenirse...

(*Felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr*) “Cehennemde oturacağı yere hazırlansın, yerini hazır bilsin, oradaki yerine hazırlansın!”

c. İlim Öğrenmenin Mükâfatı

Üçüncü hadîs-i şerif. Bu hadîs-i şerif de Tirmizî’de, Taberanî’de olan bir hadîs-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى

(ت. عن سخيرة عن أبيه)

RE. 429/3 (*Men talebe’l-ilme kâne keffâreten limâ madâ*) “Kim ilim öğrenirse geçmiş hata ve kusurlarını silmeye bu ilim öğrenmesi vesîle olur, keffâret olur. Eski günahlarını Allah-u Teâlâ affeder, siler.”

Burada kötü niyetini söylemedi. Demek ki ilim öğrenmek çok kıymetli bir şey. İyi niyetle ilim öğrenmeye girişse, edepli, terbiyeli Allah’ın istediği tarzda bir alim olsa eski günahlarına keffaret olur. Keffaret, yapılan bir günahın, kabahatin karşılığı olarak onu affettirici şey demek. Allahu Teâlâ Hazretleri İslâm dininde bize çok keffaretler ikram eylemiştir, kusurlu kuluz ya tepeden tırnağa eksikimiz hatamızdır, onun için büyükler ârif kimseler şiirlerde yazmışlar ki:

---

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.245, no:2572; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.149, no:561; İbn-i Kâni’, *Mu’cemü’s-Sahabe*, c.III, s.17, no:614; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.34, no:6105; İbn-i Esir, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.420; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.III, s.35, no:3100; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.X, s.211, no:2185; Abdullah ibn-i Sahbera, babasından.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.139, no:28700; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.I, s.330, no:503; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXI, s.40, no:22871.

Pür hatayım, pür günahım, rahm u şefkat et bana!

“Tepeden tırnağa hata doluyum, tepeden tırnağa günah doluyum, aman yâ Rabbi, merhamet et!” diye yazmışlar.

Öyledir, günahımız çok... Çare nedir?

Bunun temizlenme çarelerini de Allah çok eylemiş. Meselâ, insan güzel abdest aldı mı, azalarını yıkadığı zaman, damlayan sularla beraber günahlar gider. Abdest çok kıymetli bir şey... Hem maddi temizlik, insanın teri tozu gidiyor, hem de sular damladıkça üstünden günahlar da gider. Gözüyle harama baktı, gözü temizlenir. Ağzıyla gıybet, dedikodu etti, çalkaladığı zaman ağız temizlenir.

Namazlar aralarındaki günahlara kefarettir. İkinci namazını kıldık, öğlen ile ikinci arasındaki günahlara kefarettir. Ramazanlar bir evvelki Ramazan’la aradaki günahlara kefarettir. Haclar, umreler bir önceki hac ile umre arasındaki günahlara kefarettir.

İlim de eski günahlara kefarettir. Kul Allah’a yönelip:

“—Cahilliğimde çok hatalar işlemiştim yâ Rabbi!” deyince;

“—Eh şimdi ilim öğrendin ya, o ilmin şerefinden senin eski günahlarını bağışladım ey kulum!” diye karşılık verir Allah.

Allah-u Teâlâ Hazretleri demek ki, ilmi kullarının eski günahlarına keffaret ediyor. Bu hadîs-i şeriften bu müjdeyi alıyoruz. Demek ki iyi niyetle ilim öğrenmeye canla başla girişmemiz lazım!

d. Allah'tan Başkası İçin İlim Öğrenmek

Dördüncü hadîs-i şerif, ilim öğrenenin menfî durumuyla ilgili. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ اللَّهِ، أَوْ أَرَادَ بِهِ غَيْرَ اللَّهِ،
فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(هـ. عن ابن عمر)

RE. 429/4 (*Men talebe'l-ilme li-gayri'llâhi, ev erâde bihî gayra'llâhi, felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr*)

“Her kim ki Allah'tan gayrisi için ilim öğrenirse veyahut Allah'tan gayrisini kasdederek ilim öğrenirse, o cehennemdeki yerine hazırlansın!”

Allah'tan gayri için öğrenmek ne demek? Allah için öğrenmemek.

“—Neden çalışıyorsun, neden mektebe gidiyorsun, niye medreseye gidiyorsun, niye Kur'an okuyorsun, niye hadis okuyorsun, niye camiye geldin vaaz dinliyorsun?”

“—Allah için.”

“—Tamam iyi...”

Allah için değilse veyahut öğrendiği ilimden Allah'ı kasdetmiyorsa, yani Allah'ın rızasını kazanmayı düşünmüyorsa, o kötü...

⁵ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.300, no:254; Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.256, no:2579; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.457, no:5910; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Câmiü'l-Ehadîs, c.XXI, s.41, no:22874.

“—Maksat ne, niye öğrendin bu ilimleri?”

“—Hocam para lazım, her şey parayla oluyor, para para para... Bunu öğreneceğim, diplomayı alacağım, çok para kazanacağım!”

Allah’tan gayri bir maksat için öğreniyor, Allah için öğrenmiyor, yönü de Allah’a değil, başka bir maksada yönelmiş. İşte böyle bir kimse cehenneme girecek demektir.

e. İlim Öğrenmek ve Rızık

Bu da kısa bir hadîs-i şerif, ilmin müsbet tarafı. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ تَكَفَّلَ اللَّهُ لَهُ بِرِزْقِهِ

(خط. عن زياد بن الحارث الصدائي)

RE. 429/5 (*Men talebe’l-ilme tekeffela’llàhu lehû bi-rızkıhî*) “Kim ilim öğrenmeye kalkarsa, o yola girerse, Allah onun rızkını tekeffül eder. Ummadığı yerden, ummadığı şekilde rızkını verir, nimete nâil olur.”

Mektebe medreseye gidecek, çalışamayacak; öteki aynı yaşta mahalledeki arkadaşı tezgahtar oldu, fabrikaya gitti işçi oldu para kazanıyor.

⁶ Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.244, no:391; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXI, s.232; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.180, no:1219; Ebû Nuaym, *Ma’rifetü’s-Sahabe*, c.VIII, s.344, no:2676; Ebû Cuhayfe, *Müsned*, c.I, s.IV, no:2; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.VI, s.333, no:1187; Zehebî, *Mîzânü’l-İtidâl*, c.IV, s.482, no:9913; Ziyad ibn-i Haris es-Sadâî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.139, no:28701; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XXI, s.40, no:22869.

Filanca yerde şöyle yapıyor, böyle yapıyor bu da ilim yolunu tuttu. Olsun, korkmayın, Allah onun rızkını garantiler. Allah o ilim yoluna girdi diye ona nasib eder.

Tabii her hadisi insan, dinleyen kardeşlerim kendi hayatına vurursa görür. Ben bunu kendi hayatımdan canlı şahidim. Şöyle çıkayım masanın üstüne, boydan postan tepeden tırnağa beni bu hadisin şahidi olarak görün!

Neden?

Ben lisedeyken Fen bölümündeydim, mühendis olacağım diye teknik üniversiteyi hevesliyordum. Hatta daha küçükken uçak mühendisi olmayı düşünürdüm, tayyare mühendisi olayım derdim. Ama çok üzülürdüm; başım dönerdi, salıncağa binsem, biraz sallansam başım dönerdi. Şu bulvardan bir köşeden bir köşeye güneşin altında gezsem, yürüyerek gitsem başım dönerdi, direklerin gölgesine siner öyle giderdim. Bir gölgede biraz nefes alır ötekisine giderdim. Uçağa binemeyeceğim, nasıl uçak mühendisi olurum diye çok da üzülürdüm.

Neyse, Arap Fars filolojisine girdim. Baktım Edebiyat Fakültesinde Arap dilini öğreten, Fars dilini öğreten yer varmış oraya girdim. Liseden bütün hocalarım, arkadaşlarım bir ah çektiler, herkes şaşırıldı;

“—Aaa! Sen teknik üniversiteye girmen lâzımdı. Olur mu ya, Edebiyat Fakültesine de gidilir mi? Oradan ne para alacaksınız?

Hakikaten de parası pulu yok. Dört sene Arapça, Farsça okuduk, edebiyat fakültesini bitirdik. Neyse orayı bitirdik, 375 lira mıydı neydi maaşla memur olduk. 165 lirası kiraydı ama Allah-u Teâlâ Hazretleri, hamd u senâlar olsun, ne hallere getirdi. Şu anda hepsini nasib etti, Allah'a hamd ü senâlar olsun...

Ben bizzat kendim hayatımda bunu yaşamışım. Evet sıkıntısı olur; ilk başta medrese köşelerinde mumun ışığında sıkıntı çeker. Ben bilirim burada Üçbaş Medresesi'nde okuyan kardeşlerimi... Kendi çamaşırlarını leğenlerde kendileri yıkamışlardır, medreseyi kendileri süpürmüşlerdir. Bin bir mahrumiyet çekmişlerdir, soğukta titremişlerdir; utanmışlardır, söylememişlerdir kimseye hallerini... Kötü hallerini göstermemişlerdir. Kimseye el avuç açmamışlardır. Allah onların da her birini bir yerde rızıklandırdı.

Buradan şu garanti çıkıyor ki:

“—Efendim, ben ilim yoluna gidersem parasız pulsuz, aç açık kalırım!”

Çok yanlış. Sen daha dinimizi tanıyamamışsın, sen daha Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kavânîni ilâhîsini, ilâhi kanunlarını öğrenememişsin. Allah-u Teâlâ Hazretleri kendi yolunda yürüyen kulu mahrum etmez. Şu kadarcık aklın varsa, düşünsene... İnsan bir zengin ağaya hizmet etse, o ağa onu açık bırakmaz. Ağa ya! Büyük zengin kendi yanında çalışanı mahrum bırakmaz.

Eski kitaplarda yazan bir hikâyeye. Rahmetli anam derdi, artık maceranın evvelki tarafını bilmiyoruz da... Adamcağızın birisi işsizmiş,

çoluk çocuğu açmış, birkaç çocuğu ve hanımı varmış. Evde yiyecek kalmamış, un buğday kalmamış aç kalmışlar. Çoluk çocuk sızlanmaya, ağlamaya başlamışlar.

Bu da sabahleyin iş aramaya çıkıyormuş, iş yok. Eski devirde de hani, şimdi de öyle. İşsizlik çeşitli şekillerde olabiliyor, insan çalışmak istediği halde iş bulamayabiliyor. Sabahleyin çıkıyormuş, iş yok; oraya başvuruyor, buraya müracaat ediyor, iş yok. Akşam eve geliyormuş, hanım daha kapıda karşılıyor;

“—Efendi, çoluk çocuk aç, ne getirdin?”

Elinde hiçbir şey yok! Kendisi zaten perişan ama ne desin hanıma çocuklara? Çocuklar ağlaşıyor sızıldanıyorlar. Dayanamamış demiş ki:

“—Bir yere çalışıyorum ama efendi daha paramı vermedi.” demiş.

Elini açmış, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne:

“—Yâ Rabbi! Sen bana bir iş ver.” diye dua ediyormuş.

Ertesi gün yine çıkmış, yine camiye girmiş, dua etmiş, yalvarmış yakarmış:

“—Yâ Rabbi! Çoluk çocuğum aç açık, bilmem ne filan.” Yine iş aramış yine yok, yine akşam gelmiş;

“—Efendi, ne oldu ya! Çocuklar bir gün daha aç!”

“—Ağaya söylemeye utandım, çalışıyorum ama daha yok.” demiş.

Üçüncü gün yine camiye gitmiş, yine yalvarmış, ibadet ve taat filan... Yine iş aramış, yine yok. Eve gelirken çıkınına taşlar almış, kapıdan içeriye girerken, hanım artık nasıl bağırarak diye düşünerek eve gelmiş. Fakat içeri girmiş, bakmış ses seda yok; çocuklar ağlaşmıyorlar, içeriden de ekmek, yemek kokuları geliyor filan. Hanımına sormuş:

“—Ne oldu hanım?”

“—Efendi sen çıktın, senin çalıştığın yerin kâhyası geldi, tabak içinde şu kadar şeyler, bu kadar nimetler getirdi.” demiş.

E bir yere gitmedi ki, bir yerde çalışmadı ki, adam utancından yalan söyledi. Allah-u Teâlâ Hazretleri göndermiş, evin içi nimet dolu... Artık rahmetli anam nereden okumuşsa anlatırdı; çıkınıını da açmış da, taş olarak aldığı şeyler de altın olmuş.

Bu anlatılanlar mânevî de olsa, sembolik de olsa, Allah-u Teâlâ Hazretleri şu kâinatın sahibi, bizim hâlikımız, râzıkımız... Yolunda yürüyenleri mahrum bırakmaz; yolundan ters gidenleri bile bırakmıyor. Öyle ketum ki, ağzını açmış, gözünü yummuş edepsiz kâfirin bile rızkını kesmiyor. İstese keser, başına taş yağdırır. Onun bile rızkını kesmiyor. Düşmanlara bile öyle veren Mevlâ, dostları bırakır mı?

Şeyh Sa'dî-yi Şirâzî'nin dediği gibi:

دوستان را کجا کنی محروم

تو که با دشمنان نظر داری

Dustân râ küca küni mahrum?

Tû ki bâ düşmenân nazardârî!

“Yâ Rabbi, dostlarını hiç mahrum eder misin? Sen kidüşmanlarına bile rızık veriyorsun!”

Bırakmaz ama dişini sıkacaksınız. Allah imtihan ediyor kulları! Birazcık mahrumiyet gibi olur, ondan sonra çok büyük lutûf olur, insan çok büyük nimetlere erer. Allah kendisine tevekkül edenleri seviyor.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

(آل عمران: ١٥٩)

(Inna'llàhe yuhibbü'l-mütevekkilîn) “Allah kendisine tevekkül edenleri, işini Allah’a havale edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159)

Eski peygamberlerin Kur’ân-ı Kerîm’deki kıssalarını okudukça, hep görüyoruz ki onlar ümmetlerine demişler ki:

“—Allah’a tevekkül edin! Allah’a tevekkül edin!”

Bizim peygamberimiz de öyle... Allah’a dayanın, Allah’a sığının, Allah’a iltica edin. Allah tevekkül edenleri sever, tevekkül edenleri yalnız bırakmaz, tevekkül eden kullarını sıkıntıdan kurtarır, ummadığı yerden rızıklandırır, yardımcısı olur. Âyetlerde var bunlar hep. İşte tevekkül etmeyi, Allah’a dayanmayı öğreneceğiz.

Allah’a dayan, sa’ye sarıl, hikmete râm ol;

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol!

Allah'a dayanacaksın, tevekkül edeceksin!
Ondan sonra çalışacaksın, yan gelip yatmak,
tembellik yok! Hikmete râm ol.

Hikmet ne demek? İlim. İlme sarılacağız.

Şimdi uzay savaşı oluyor. Amerika uzay savaşına,
yıldızlar savaşına hazırlanıyor. Rusya ile karşılıklı
geçmişler; havada birbirlerinin uzay uydularını
parçalamak, onların bu taraftan attıkları
füzeleri havada karşılamak, ona mukabil
füzeleri öbür taraftan atıp, birbirlerini tahrip
etmek için sistemler düşünüyorlar. Irak buradan
füzeyi ateşliyor, cephede düşman ile karşı
karşıya gelmeden, bilmem kaç yüz kilometre
ötedeki İran şehrine bombayı düşürüyor. Şimdi
işler değişti. “Delik demir icat oldu, mertlik
bozuldu.” diyen o eski şair mezarından kalksın,
gelsin de görsün.

Eskiden kılıç kılıcaymış, merdâne, bileği
kuvvetli olaner meydanına çıkarmış;

“—Var mı benimle çarpışacak er?” dermiş, mübâriz.

Öteki mübâriz de karşısına gelirmiş, şakır şakır,
kılıç kalkan oynatırlarmış. Kim kimi yenerse,
er böyle belli olurmuş bileğinden. O şairin
zamanında delik demir, yani tüfek çıkmış;
“Delik demir icat oldu, mertlik bozuldu.”
diyor. Tabii düşman seni yanına yaklaştırmadan
küt vuruyor. Hani nerede kaldı bilek gücü? İş
değişti. Gelsinler görsünler şimdi, mertlik ne
kadar bozuldu!

“—E bunu niye açtım?”

Allah korusun, sağımız solumuz düşman... Biz de bu memleketin sahipleriyiz. Müslüman insanlarız, müslümanın düşmanı çoktur, hatta Allah'tan gayri dostu yoktur. Allah'tan gayri dostu yoktur ama, o yeter.

Allàhu bes, bâkî heves;

Pes, gayriden ümidi kes!

Öyle ama, Allah'a iyi dayanırsan yardım eder. Dayanmazsan, şimdi bira içki içersen, zevkte sefada koşarsan; yarın düşman geldiği zaman, "Aman yâ Rabbi!" dersen...

Aklın neredeydi? Allah'ın adını hiç anmazdın!

Şairin dediği gibi:⁷

Kundurası vurmadiği zamanlarda

Anmazdı ama Allah'ın adını,

Günahkâr da sayılmazdı.

Yazık oldu Süleyman Efendi'ye...

Yalnız sıkıştığı zaman Allah demek doğru değil. Şimdi diyecek, şimdi yoluna girecek.

Her şeyi yaparız! Benim acizane, naçizane öyle güvenim içimde öyle hevesim var ki kendim otursam kendim bile yaparım gibi geliyor bana. Füze de yaparız, o füzeleri havada karşılayan cihazları da yaparız, her çeşit profesörümüz, alimimiz var, her şeyi yaparız.

Bizdeki eksiklik iman eksikliği, imanımız sağlam oldu mu her şeyi yaparız. Bizim başımıza gelen cezalar da imandaki zaafımızın tedavisi için

---

⁷ Orhan Veli Kanık (1914-1950), *Kitâbe-i Seng-i Mezar*.

Allah tarafından vurulmuş tokatlar. Alimin birisi *şefkat tokadı* diyor, hani terbiye etmek için yapılmış tokatlar.

Edepsizce giderse olmaz, açıyorsun Osmanlı şiirlerini, kitaplarını tepeden tırnağa meyhane, gazel, içki, kadın, selvi boylu, gül yanaklı...

“—Be utanmaz adam! Yahu senin hiç dini duygun yok mu, Allah’tan korkmaz mısın?”

Eh onun cezası imparatorluk parçalandı. Biz bize gerçekleri konuşalım! Biz Allah yolunda olsaydık; Dört bin kişiyle Kâdiseye’de İran ordusunun filli ordusunu darmadağın eden müslümanlar, 20 bin kişiyle 100 bin kişiyi dağıtanlar. Beş bin kişiyle Sırpları Çatalca’da Sırpsındığı denilen yerde perişan edenler, Mohaç’ta, bilmem nerde az kuvvetle zafer kazananlar nasıl kazandıysa, biz yine muzzafer olurduk.

Yoldan döndüğümüz için bunlar ceza... Biz yine Allah’ın yoluna girsek, Allah bize neler ikram eder, neler ihsan eder. Otur bakalım bir çalış! Bırak şu zevk ü sefâyı, eğlenceyi de gir şu laboratuvara... Bak ilmi öğrenmenin ne faydası var! Çalış bakalım!

Yok! Herkes hep işin zevkinde sefasında...

Ben bu zamane müslümanlarını Karagöz’e benzetiyorum. Karagöz, Karagöz perdesine çıkar nâra atar;

“—Yar bana bir eğlence!”

Kendisi eğlence arıyor. Meydanda şöyle bir dolanır:

“—Yar bana bir eğlence!” diye nâra atar.

Zamanenin müslümanları hep böyle! Müslümanları demeyelim de memleketimiz insanları. Aklı fikri eğlencede... Eğlence olduğu zaman 100 bin, 200 bin, 500 bin kişi toplanıyor, stadyumlara doluyorlar.

Haklı mıyım haksız mıyım?

Ama Hak yola, Allah yoluna bir çağırdığın zaman; “—Şu cadde çamurlu, gelin el birliğiyle hepimiz bir kürek atsak şunun çamurunu düzeltiriz.”

Bu çamur öyle durur. Ta dizlerimize kadar bizi boyar hatta yürüdüğümüz için paltomuzun omuzuna kadar gelir. Biraz hızlı yürürsen, çamur arkadan döner insanın ensesine şap yapışır; ama onu düzeltmeyiz. Yok, öyle kalsın...

Sokaklarımız eğri büğrüdür, pistir, çamurludur. İşlerimiz derme çatmadır. Ama eğlence oldu mu... Adamın hayra verecek bir kuruşu yoktur. Bilmiyorum bir şişe içkinin fiyatı ne kadardır? İçkiden geçtim çünkü haram, içkiyi hiç anlatmıyoruz, müslüman içkiyi içmez. Sigaraya verilen para ne kadar?

Gel bakalım, yakaladım mı şimdi seni! Gel bakalım buraya! Sigaraya kaç para veriyorsun? Ben bilmiyorum ama herhalde 150 lira. Tenzilat, yüzde otuz tenzilat 100 lira dedik. Bu 100 liraları her gün sigara içenler bir yere biriktirse, Allah aşkına söyleyin, her gün bir fabrika kurmaz mıyız? Kurarız.

O zaman bizim Amerikan yardımına ne ihtiyacımız var? Bizim kendi sigaramızdan bile işimizi halletmemiz mümkün. Herkesin

elinde bir sigara, birisini söndürüyor, ötekisini yakıyor. Amerika'dan gelmiş naneliymiş, maydonozluymuş, bilmem neliymiş. En ucuzu 150 lira. Yüz bin kişi içse, hesap kitap ortada. Uçağı da biz yaparız, tankı da yaparız, her şeyi yaparız ama bizim kafamızın değişmesi lazım!

“—Kafa nereden değişir?”

Kafa imandan, kalpten değişir. Kafa kalpten değişir, dışardan değişmez. Çevirirsen adamın boynu kopar, vidalı değil bu kafayı döndürmekle olmaz. Bu gönülden değişecek, onu da iman değiştirir.

Allah bizim imanımızı sağlam eylesin...

f. İlimden Bir Bölüm Öğrenmek

Bu da ilim öğrenmenin insana ne sağlayacağını müjdeli tarafını anlatan bir hadîs-i şerif. Enes RA'ın bize bildirdiğine göre diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:⁸

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُصْلِحَ بِهِ نَفْسَهُ، أَوْ لِمَنْ
بَعْدَهُ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ

(كر. عن أبان عن أنس)

RE. 429/6 (*Men talebe bâben mine'l-ilmî li-yusliha bihî nefsehû ev li-men ba'dehû, keteba'llàhu mine'l-ecri misle remli âlicin*)

⁸ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XLIII, s.139, no:5008; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.289, no:28837; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.XXI, s.43, no:22880.

(*Men talebe bâben mine'l-ilmî*) “Her kim ki ilimden bir bölüm öğrenir. İlimden bir kapı, yani bir bölüm demektir.

Tabii ilmin tamamını nasıl öğreneceğiz? Koca adam profesörolmuş, gidiyorsun:

“—Efendim, midem ağrıyor.” diyorsun.

Diyor ki:

“—Ben ortopedi mütehassısıyım, seni iç hastalıkları mütehassısına göndereyim!” diyor.

Doktorlar bile kaç bölüm bölünmüşler, ihtisas zamanı, her şeyi öğrenmek mümkün değil.

“Bir kimse ilimden bir bölüm öğrenirse...” Neden, sebep ne? (*Li-yusliha bihî nefsehû*) “Bu ilmi öğrenecek de onunla kendi nefsinin ıslah edecek.”

Ha buradan bir şey daha anlaşılıyor. Ben hep işi doktora, mühendise çekiyorum ama ilimlerin en başta geleni, ilimlerin hası, insanı insan etme ilmidir. Görüyorsunuz, insan insan olmadığı zaman yılanı da, çıyana da benzemiyor; Çin’in yedi başlı ejderhasından beter oluyor. Üniversite mezunu olabilir. Çok gördük üniversite mezunu anarşistleri, karakol basanları... Hep gördük, ibretle, korkuyla ve ibretle seyrettik. İnsanın içinin insan olması, insanın kendisinin, kafasının kâmil insan olması lazım!

“—Kendisini ıslah etmek için ilimden bir bölüm öğrenirse...”

Şimdi biz burada onu öğreniyoruz el-hamdü lillâh. Bizim burada öğrendiğimiz nedir? Evet fizik, kimya değil ama onları üniversite de,

lisede de okuduk. Ama burada Őu hadîs-i Őerifler bizim kafamızı bir değiştirirse, al sana cami dolusu imanı sapasağlam, pırıl pırıl, has, halis kâmil müslüman! Haydi bakalım, kimse duramaz önünde... Her birisi uçaklara, tanklara bedel, çünkü onları da insanlar yapıyor. Önce insanı kazanmak lâzım!

“Kendi nefisini islah etmek için insan ilim öğrenirse, (*ev li-men ba'dehû*) veyahut kendinden sonrakileri islah etmek için, kendinden gayrılarını islah etmek için ilim öğrenirse...”

“—Ben Őu ilmi öğreneyim de çoluk çocuğuma bir hak yolu göstereyim veyahut başkalarını hak yola çağırırım!” diye kendisini ve başkalarını, kendisinden sonrakileri; sırada kendisinden sonra gelenleri islah maksadıyla ilim öğrenirse...”

(*Ketebe'llâhu mine'l-ecri*) Burada bazı müshalarda (*lehû*) diye bir ilave var. (*Ketebe'llâhu lehû*) “Allah onun için yazar.” Bir yerde böyle var. Őuraya Őerhine de bir bakıvereyim. Çünkü hadistir, birkelimesinin bile bize kıymeti vardır. (*Lehû*) Őerhte var metinde yok, kitabı takip eden kardeşlerim metne ilave etsinler.

(*Ketebe'llâhu lehû mine'l-ecri misle remlin âlicin*) “Allah ona ecirden çöldeki kumlar gibi sevap yazar. “Muzâf muzâfun ileyh olarak, (*misle remlî âlicin*) de olabilir. Âlic kelimesi, *el-bâdiyeh* ve *kesretu'r-rimâl* demektir. Yani islah maksadıyla olursa; “Allah ona çölün, badiyenin kumları kadar sevap yazar.”

Bak niyete göre ne kadar değişti. Şimdi anladık mı, İslâm'da niyetin ne kadar mühim olduğunu?

Adam ilim öğreniyor, bu adam da ilim öğreniyor, bu adam da ilim öğreniyor. Aynı yoldan üniversitenin kapısına giriyorlar, tamam. İkisi de aynı sınıfa devam ediyor, aynı mevzuda öğreniyor. Bir tanesi:

“—Ben öğreneyim, büyük adam olayım, başkaları ile münakaşa edeyim, dünyalık devşireyim, alimlere üstün geleyim, kendi bilimsel kuvvetimi kudretimi kabul ettireyim.” diye benlik, övünmek peşinde.

Ötekisi de:

“—Kendimi ıslah edeyim, başkalarına faydam olsun!” diyor.

Birisine Allah, çöllerin kumları kadar ecir yazıyor; ötekisine de sen cehennemdeki yerini hazırla diyor. Aynı kapıdan giriyor adamlar, ama niyet insanı nereden nereye getiriyor.

Kalbinizi sağlam pâk tutun, niyetinizi halis tutun, her yaptığınız işinizi öyle yapın! Kendimizi aldatabiliriz ama Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni aldatamayız. Her şeyde niyetimiz bir berrak su kadar temiz olmalı, bir temiz çarşaf kadar beyaz olmalı, pırıl pırıl olmalı! Niyet halis olmadı mı, insanın bütün zararı oradan geliyor.

g. Ahiret Ameliyle Dünyayı İstemek

Peygamber SAS efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

⁹ Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.268, no:2128; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.X, s.376, no:17647; Cârud ibn-i Muallâ RA’dan.

Câmiü’l-Ehâdîs, c.XXI, s.38, no:22864.

مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بَعَمَلِ الْآخِرَةِ طَمَسَ وَجْهَهُ وَمَحَقَ

ذِكْرَهُ وَأَثَبَتْ اسْمَهُ فِي أَهْلِ النَّارِ

(طب. وأبو نعيم عن الجارود بن المعلی)

RE. 429/7 (*Men talebe'd-dünyâ bi-ameli'l-âhireti tumise vechuhû, ve muhika zikruhû, ve üsbite'smühû fî ehlî'n-nâr*)

(*Men talebe'd-dünyâ*) “Her kim dünya talebine düşerse, dünyalık elde etmek peşine koşarsa...”

Dünyalık nedir? Para pul, mevki makam, alkış şöret vesaire. Çünkü bunlar dünyada kalacak, âhirete yarar şeyler değil. “Kim bunların, dünyalığın peşine düşerse...”

“—Nasıl kazanacak, bunu ne yaparak kazanacak? Çok çekiç sallayıp, çok imalat yapıp, çok satıp da öyle mi para kazanacak?”

“—Yok yok, öyle değil.”

“—Nasıl?”

(*Bi-ameli'l-âhireti*) “Âhiret ameli ile dünya kazanmaya kalkarsa...” İbadet taat, âhirette kendisine sevap kazanacak bir şey cinsinden bir şeyler yaparak dünya kazanıyor. Açıyor önüne mendili, ondan sonra eûzü-besmele çekip Kur'ân-ı Kerîm'i okuyor:

“—Ee, bana para verin!”

Kur'an'ı okuyor, para almak için, veyahut sarık cübbe, kavuk bilmem ne köy köy dolaşıyor, gören hoca sanıyor. Maksudı ticaret, kazanç, veyahut daha başka bir şey, neyse yani...

Âhirete yarar işleri, dünya menfaati sağlamakta kim kullanırsa... Ne olur? (*Tumise vechühû*) “Yüzü düzlenir.” Yani yüzünün hatları silinir, yüzü dümdüz olur, şeref haysiyet kalmaz. Allah tarafından onun yüzü berbat edilir, tegayyur eder, yüzü mahvedilir.

Sonra, (*ve muhika zikruhû*) “Zikr-i cemîli, hoş yâdı, zikri, itibarı, şerefi silinir.” Yüzünde şeref, yüz aklığı kalmaz birkere, yüzü dümdüz olur, şerefi itibarı silinir. (*Ve üsbite’smühû fî-ehlî’n-nâr*) “İsmi cehennem ehlinin arasına kaydedilir, tesbit olunur.”

Sen misin âhirete yarar işleri, gösteriş yaparak dünyalık elde etmeye, para pul devşirmeye, mal mülk kazanmaya kullanıyorsun? İşte ona suistimal derler! Âhîret ibadetini dünyalık kazanmaya kullanıyor, vasıta ediyor, istismar ediyor. Hah öyle insanın yüzü silinir, nâmı yok edilir ve ismi cehennem ehli arasına yazılır.

Demek ki âhîret işini dünya menfaati devşirmekte kullanmak yok. Kur’an okuyor para topluyor, ilmini satıyor para topluyor.

Eski ümmetler de öyle yapmışlar. İçlerinden alim yetişmiş amma ilmini dünyalık devşirmekte kullanmış, hakikati itiraf etmemiş. Peygamber Efendimiz’in zamanında da yahudilerin alimleri, hristiyanların alimleri vardı. Hatta Peygamber Efendimiz’in namını duyunca Necran’dan kalktılar, kâfile halinde geldiler, başka diyarlardan geldiler. Necran’dan gelen kafiilde süslü, ziynetli, şatafatlı, sırmalı, üniformalı papazlar, piskoposlar, üsküfler vardı.

Onlar 70-80 kişi böyle saltanatla geldiler. Âl-i İmrân Sûresi'nde bahsedilen hadise.

İçlerinden bazısı, üç dört tanesi müslüman oldu. Ötekiler dediler ki:

“—Biz müslüman olursak, Bizans imparatoru bize darılır. Bize gönderdiği paraları, ikramları göndermez.”

Demek sen o cübbeyi Bizans imparatorundan para almakta kullanmışsın, gitti. Müslüman olanlar kurtuldu, ötekiler gitti. Halbuki evlatlarını bilir gibi, o kadar net olarak Hz. Peygamber'in peygamber olduğunu biliyorlardı. Yolda gelirken aralarında konuşurken öyle konuşuyorlardı.

Peygamber Efendimiz anlattı anlattı, dinlemediler. Onlara:

“—Haydi bakalım eğer benim sözüm yanlış, sizin sözünüz doğru ise 'Allah'ın laneti yalancıları kahretsin!' diye lanetleşelim! Haydi var mısınız, haksız, yalancı kimse Allah onu kahretsin!” dedi.

Kendi aralarında kafa kafaya verdiler, fıs fıs fis konuştular, dediler ki:

“—Böyle bir peygamberle, böyle bir konuda, böyle bir iddiaya giren kimsenin kendisi mahvolduğu gibi, nesli kesilir, nesli de gider. Böyle bir şey demeyelim!”

Ona yanaşamadılar, dünyayı tercih ettiler. İlimleri vardı, biliyorlardı ama dünyayı tercih ettiler. İşte onlar da gitti, ötekiler de gitti. İmtihanı kaybettiler, gittiler.

Âl-i İmrân Sûresi'nin sebab-i nüzûlunu, o ayetleri okuyun!

Allah bize imtihanı kazanmayı nasib etsin, âhireti zayi etmemeyi nasib etsin... Âhireti satıp, dünyayı alanlardan eylemesin...

Aksine bu dünya, âhireti kazanmakta vasıtaadır; çalış kazan, ye yedir, hayrat hasenât yap! Çoluk çocuk iyi yetişsin, ele güne muhtaç olmasın... Talebe yetiştir, yetimlere bak, köprü yaptır, han hamam yaptır, su getir, hayrat sebil dağıt, zekâtını sadakanı ver, nâmın, ecri yürüsün. Sen öldükten sonra da defterine sevaplar gelsin dursun!

İşte bak bunlar dünya malıyla kazanılıyor. Zenginler akıllıysa, ecirleri kamyon kamyon, tümen tümen alır götürürler.

h. Fakirlerin Peygamber Efendimiz'e Müracaatı

Ebû Zerr-i Gıfârî RA şöyle rivayet etmiş:¹⁰

أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
قَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذَهَبَ
أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ
كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ وَلَا نَتَصَدَّقُ

(كـرـع ن أبي ذر)

¹⁰ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.297; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

(*Enne nâsen min ashâbi'n-nebiyyi SAS, kâlû li'n-nebiyyi SAS*) Peygamber SAS Efendimiz'in ahabından bazıları, Medine-i Münevvere'nin fakirleri sızlana sızlana Peygamber SAS'e geldiler; (*Yâ rasûla'llâh, zehebe ehlü'd-düsûri bi'l-ucûri*) "Yâ Rasûlallah, zenginler sevapların hepsini aldı, götürdü. (*Yusallûne kemâ nusallî*) Bizim gibi namaz kılıyorlar. (*Ve yesûmüne kemâ nesûmû*) Bizim gibi oruç tutuyorlar. (*Ve yetesaddakûne bi-fudûli emvâlihîm*) Mallarının fazlasını tasadduk ediyorlar, çok sevap kazanıyorlar; (*ve lâ netesaddaku*) biz tasadduk edemiyoruz."

Bunun üzerine Rasûlüllah SAS Efendimiz şöyle dedi:¹¹

أَفَلَا أَدُلُّكَ عَلَىٰ مَا إِذَا فَعَلْتَهُ أَذْرَكَتَ مِنْ سَبَقِكَ،
 وَلَمْ يُدْرِكَكَ مِنْ بَعْدِكَ، إِلَّا مَنْ نَفَعَلَ كَمَا فَعَلْتَ:
 تُسَبِّحُ اللّٰهُ دُبْرَكَ لِي صَلَاةٍ ثَلَاثٌ وَثَلَاثِينَ، وَتَحْمَدُهُ
 ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَتُكَبِّرُهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ

(*Efelâ edüllüke alâ mâ izâ fealtühû edrekte men sebakake, velem yüdrikke men ba'deke*) "Ben size bir şey tavsiye edeyim mi, onu yaparsanız sizi sevapta geçenlere yetişirsiniz, sizden sonrakilerden kimse de size yetişemez. (*İllâ men feale kemâ fealte*) Ancak, onlar da sizin yaptığınız bu tesbihleri yaparlarsa, size yetişebilirler."

¹¹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.466, no:6587; Ebû Hüreyre RA'dan.

(Tüsebbihu'llàhe dübüre külli salâtin selâsen ve selâsîn) “Her namazın arkasından 33 Sübhàna'llâh, (ve tahmedühû selâsen veselâsîn) 33 El-hamdü li'llâh, (ve tükebbirühü selâsen ve selâsîn) 33 Allàhu ekber deyin!” diye tesbih tavsiye etmiş.

Sevine sevine gitmiş fakirler. Yani, onları söyleyince o kadar ecirlere ereceğiz diye.

فَفَعَلُوا ذَلِكَ، فَسَمِعَ الْأَعْنَنُ يَا بِيذَلِكَ، فَفَعَلُوا
مِثْلَ أَعْمَالِهِمْ. فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ قَالُوا
مِثْلَ مَا قُلْنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ

(ع. عن أبي هريرة)

(Fefealû zâlike) “Onlar bu tesbihleri çektiler. (Fesemia'l-ağniyâü bi-zâlike) Bir süre sonra zenginler de onların çektikleri tesbihleri duydular. (Fefealû misle a'mâlihîm) Zenginler de tıpkı onlar gibi bu tesbihleri çektiler.”

Bunun üzerine fakirler Peygamber SAS Efendimiz'e gelerek: (Yâ rasûla'llah, kad kâlû misli mâ kulnâ) “Yâ Rasûlallah, zengin kardeşlerimiz de öğrenmiş, onlar da çekiyor bu tesbihleri, o sevabı onlar da alıyorlar.” dediler.

(Fekâle rasûlü'llah SAS) Bunun üzerine Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurdu:

(Zâlike fadlu'llâhi yü'tihî men yeşâ') “Bu Allah'ın fazl u keremidir, dilediğine verir.”
(Cuma, 62/4)

Demek ki, zengin iyi müslüman olursa yanına yetişmek mümkün değil. Sevabı çok olur ama Allah zenginlere akıl fikir versin... Hepimiz aslında zenginizdir, yanımızda, cebimizde az çok paramız, pulumuz vardır. Az veren candan, herkes bir hayır ve hasenât yapması lazım. Hayr u hasenât parayla oluyor, bağışla oluyor.

“—Peygamber SAS Efendimiz Allah’ın hak peygamberiydi, müslümanların başarıları hiç parasız olsaydı ya?”

Hayır! Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’in müslüman olduğu zaman doksan bin altını vardı, Allah yolunda verdi. Peygamber Efendimiz’in yoluna îsâr eyledi, saçtı böyle, “Feda olsun yâ Rasûlallah!” dedi. Üzerinde bir şey kalmayıp da avret yerim görünmesin diye hurma hasırını beline sarınacak kadar bağışladı. Hasır sarınacak kadar. Öyle oluyor.

Peygamber Efendimiz bir gün fukarâ-i müslimînin halini gördü de bir güzel hutbe irad etti, bir güzel konuşma yaptı. Yardımın fazlından keriminden bahsetti, kadınlar hulliyâtını çıkartıp ortaya yığdılar, her şeylerini ortaya koydular;

“—Madem âhîret sevabıymış, verelim yâ Rasûlallah!” diye yığıldı ortaya. Bu işler böyle olur.

Şimdi biz, koca cemaatimiz var, görünce iftihar ediyoruz el- hamdü lillâh. Para toplansın diyoruz 27 bin lira para toplanıyor. Ya 27 bin lirayı ben veririm, o zaman zahmet etmeyin! Ben size yüzümü kızartıp söylemeye değmez, 27 bin

lira nedir ki! Bina alacağız, ev yapacağız, salon yapacağız, caminin yanında namaz kılınacak. Bundan sonra dünya ne kadar durursa, bu dünyanın direği kırılıncaya kadar orada namaz kılınacak, sevap kazanacaksınız. Benim gücüm yetmiyor!

İşte orada! Bana para vermeyin, sakın ha! Kimseye vermeyin, kendiniz parayı kimseye vermeden yapın; parayı çarçur ederlerse çimento getirin, ameleleri kendiniz çalıştırın parasını kendiniz verin ama ben yapılacak şeyi gösteriyorum. Şurada kadınların yeri yapılacak, işte, bu kadar!

Bu camide Allah razı olsun, bir muhabbet var; Allah kardeşlerimin muhabbetlerini artırsın... Biz kardeşiz, birbirimizin kardeşiyiz. Burada millet avlularda, duvarlarda namaz kılıyor. Geçen hafta, zenginlerin kulakları çınlasın diye birisi önüme latifeli bir kağıt göndermiş:

“—Paltolarımızı ters çevirdik de dışarda onların üstünde namaz kıldık.” diyor.

İstersek çiçek gibi yapabiliriz, güzel zarif üstünü örteriz, namaz kılacak yer yaparız. Her taraf güllük gülistanlık olur. Namaz kılmaya geliyor şahıs, yer bulamıyor, oturacak yer bulamıyor. Ben çok biliyorum, ezan okunduğu zaman kapıdan çıkıyorum, buraya gelirken bakıyorum hızlı hızlı bizim camiden koşuyor aşağıdaki camiye...

Neden? Aşağıdaki camide namaz kılıyor, çünkü burada yer yok. Aşağıdaki camide namaz kılıyor, bu vaazı dinleyeceğim diye koşuyor yine geliyor.

Allah razı olsun ama, niye elimizde imkân varken bu sıkıntılara düşürelim kardeşimizi? Her taraf çiçek gibi olsun.

Şu yan tarafı, şu benim arka tarafta olan kısım kümesti biliyorsunuz. Orada tavuk kümesi vardı oradan geçerken tavuk kokardı; birkaç dut ağacı vardı, dutlar yere döküldüğü zaman sinek olurdu. Oraları temizledik, o dut ağaçlarını kestik, kümesleri kaldırdık. O zaman bazı yakınlarımız:

“—Ağaç kesmek günahdır. dediler.

E canım ağaç kesmek günah ama yerine cami yapmak çok sevap! O ağaç da memnun olur kesilmeye! Kurbanlık koyun boynunu uzatır ya, “Ben Allah yolunda kurban oluyorum.” diye.

Şimdi namaz kılınıyor fena mı oldu? Çıkınca bakın, yan tarafta namaz kılınıyor. Güzel halısı döşenecek, güzel kapısı yapılacak, içeri giren namaz kılablecek.

Onun için, bu paralar bizim düşmanımızdır; bu paraları, düşmanları elden çıkartalım, hayra sarf edersek o zaman tamam. Bu paralar insanın elinden uçar gider. Ne zaman ki hayra sarf edersen, o zaman para senin olur.

Peygamber Efendimiz eve geldi sordu;

“—Sabahleyin kestiğimiz koyun ne oldu?”
Dediler ki;

“—Yâ Rasûlallah! Koyunun hepsini fukaraya dağıttık, bir budu bize kaldı.”

Peygamber Efendimiz:

“—Ha! Demek ki bir budu hariç hepsi bizim olmuş.” dedi.

“—E onlar fukaraya gitti?”

“—Fukaraya giden deftere yazılıyor!”

“—Senin yediğin?”

“—O hesap. Helâlse ne âlâ, haramsa onun hesabını vereceksin, cezasını çekeceksin. Verdiğin sevap oluyor; e biraz hayır yapacağız, ne olacak!”

Ben hiç sıkıştırmam; bilsem, benim kardeşlerim fukara olsa hiç sıkıştırmam. Canım feda olsun, ne olacak yani! Bir şey istemem ama biliyorum renkli televizyona 300 bin lira veriyor. Söylemeyecek miyim şimdi, isterse darılsın.

“—Siyah beyaz televizyonun var!”

Yok, renkli olsun; dansöz, şarkıcıyı iyi seyretsin! Keyif, nefis... Nefis verdiriyor. . .

Şehirde böyle, köyde nasıl?

Bizim köye gittik, benim sakallı, beyaz sakallı hacı arkadaşlarım var, şahit. Köyde dediler ki:

“—Hocam, nerede köylünün boynunda beşi bir yerde kolunda bilezik?”

“—Ne oldu?” dedim.

“—Hepsini renkli televizyona verdiler.” dediler. Renkli televizyondan hepsi Avrupa’ya gitti.

Biz şimdi o kadar lüks şey yapacak bir millet miyiz?

Televizyon tûpüne, transistörüne, şusuna busuna dünyanın parası gitti. Açlıktan ölüyoruz, başbakan kredi bulacağız diye Amerika'ya gidiyor, filanca yere gidiyor. Vermeye nazlanıyorlar, verecek gibi oluyorlar yarı yolda ellerini geri çekiyorlar. . . işin yoksa uğraş. Ben olsam “Yüzüne çalınısın!” deyip dönüp geleceğim geliyor ama ne yapacaksın o da denmiyor. Sigarayı bırakamayız, televizyonu bırakamayız, bu bize revâdır. Bu bizim çektiğimiz zilletler demek ki Amerika'dan, Rusya'dan değilmiş; bizim kötü huyumuzdanmış.

Allah bizleri lütfuyla ıslah etsin... Bir de düşmanla ıslah ederse, o daha fena! Allah bizi lütfuyla, keremiyle akıllandırsın, ıslah eylesin...

i. İslâm'ı İhyâ İçin İlim Öğrenmek

Ebu'd-Derdâ RA'ten rivayet edilen bu hadîs-i şerifte mevzu yine ilme döndü. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:¹²

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ، كَانَ
بِي نَهْ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ

(ابن النجار عن أبي الدرداء)

¹² Dârimî, *Sünen*, c.I, s.112, no:354; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LI, s.61, no:5915; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.10, s.287, no:28833; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.243, no:2450; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.43, no:22879.

RE. 429/8 (*Men talebe bâben mine'l-ilmî li-yuhyiye bihi'l-islâm, kâne beynehû ve beyne'l-enbiyâi derecetün vâhidetün fi'l-cenneh.*)

(*Men talebe bâben mine'l-ilmî*) “Her kim ki ilimden bir bab, bir bölüm, bir kısım öğrenirse...”
Maksat ne? (*Li-yuhyiye bihi'l-islâm*) “Onunla İslâm’ı ihyâ etmek için...”

“İnsan İslâm’ı diriltmek için ilim öğrenirse, (*kâne beynehû ve beyne'l-enbiyâi dereceten vâhideten fi'l-cenneti*) cennette peygamberlerle onun arasında sadece bir derececik fark olur.”
O kadar yükselir ki, peygamber olacak gibi, arada bir derece kalır.

Demek ki İslâm ilimle diriliyormuş. Burada da onu anlıyoruz. İlimden bir bab öğreniyor, (*li-yuhyiye bihi'l-islâm*) “İslâm’ı ihyâ etmek için.”
İhya etmek diriltmek demektir. Demek ki İslâm cahillikle oldu mu ölü oluyor, ilimle diriliyormuş.

Biz hepimiz alim olsaydık, şu Japonların ilmi olsaydı... Gazeteler yazıyordu, geçenlerde Japonya’da bir sergi açılmış; ama neler neler... Adamlar Yirmibirinci Yüzyıl’a hazırlanıyorlar. Biz Onsekizinci Yüzyıl’dan total total, renkli televizyon seyrede seyrede peşlerinden gidiyoruz. İslâm’ı ilim ihyâ eder, her şey ilimle olur.

Fatih Sultan Mehmed mi daha alimdi, fethettiği Bizans’ın idarecileri mi daha alimdi?

Fatih Sultan Mehmed alimdi; oturdu planlarını çizdi havan topunu kendisi yaptı. Mühendis, dokuz dil mi bilirmiş, kaç tane dil bilirmiş. Tekniğe bak, teknolojiye bak! Haliç’in önüne zincir gerdiler diye gemileri Dolmabahçe’nin yanından dereden

öbür tarafı Kasımpaşa'ya giden dereye çektirdi. Oradan yağlı kızaklar üzerinden gacur gacur gacur gucur denizin gemilerini Haliç'e indirdi.

Mübarek Fatih Sultan Mehmed Han aleyhi'r-rahmeti ve'l-ğufrân'ın pırıl pırıl kafası vardı; Rumca, Farsça, Arapça bilirdi, her şeyi bilirdi. Alim insandı. Öyle olur. Üç ay içinde Rumeli Hisarı'nı yaptılar, üç ay... Üç paşaya dağıtmış; "Haydi bakalım her biriniz bir burcunu yapın." Zağanos Paşa, Halil Paşa, Sarıca Paşa; her birisi bir burcu çıktılar, üç ayda bir kale yapıldı.

Biz şimdi üç ayda, şu yandaki evin tamirini yapamayız, yapamadık da zaten. Yağmur damlamasını diye yan tarafın kapatılmasını bile yapamadık. Himmet oldu mu;

همة الرجال، تقلع الجبال.

(*Himmetü'r-ricâl, taklau'l-cibâl*) "Er kişilerin himmeti oldu mu, dağları yerinden söker." demişler.

Müslüman himmetli olacak, öyle yüksek olacak ki himmeti, insanın kıymeti himmetinin yüksekliği ile ölçülür.

Senin hevesin ne? Hiç... Sinek gibi aşağılarda dolaşıyor, olmaz. Kartal gibi yükseklerden uç bakayım! Himmetin bütün dünyayı düzeltmek olsun bakalım, sen böyle aşağılarda ne dolaşıyorsun?

Allah tekrar o iyi günleri gösterecek...

Ecdadımız alimdi, zamanındaki insanlardan daha alimdi.

Pîrî Reis'in haritasını bulmuşlar. Pîrî Reis bütün Güney Amerika'nın sahillerinin resmini, haritasını çizmiş, oradaki yerlerin adlarını yazmış; haritanın üstüne orada bulunan hayvanların resimlerini bile yapmış. Bütün Afrika'yı, bütün Güney Amerika'yı biliyor, tıkr tıkr takip etmişler.

Barbaros Hayreddin Paşa Cezayir'den kalkmış gelmiş İstanbul'a:

“—Nerede sadrazam Hazretleri?”

“—Savaş için Diyarbakır tarafına gitti.”

Yürümüş Diyarbakır tarafına gitmiş. Demiş ki:

“—Efendim bu kafirler Hindistan'ı bulacağız derken, gittiler Amerika diye bir yer buldular, gidelim biz de oradan bir yer kapalım!”

Onu söylemiş. O zamanlar biz de Amerika'ya bir yerden, kıyıdan köşeden çıksaydık ne güzel olacaktı.

Bak onlar ilmi nasıl takip etmişler. Kanûnî devrinde yazılmış kitaplara bakın, daha henüz bu zamana tercümesi yapılmadı! Henüz daha tercümesini yapmadılar. Ecdadımızın Süleymaniye kütüphanesinde yüz binlerce kitabı var. Bu torunlar dedelerinin kitaplarını bilmez. İçinde ne var bilmediği için de, dedelerini bilmediği, okumadığı için de onları cahil sanır.

Ya aç şu sandığı da bir bak bakalım, dedenin neden haberi varmış! Galata Kulesi'nden uçmuş Üsküdar'a inmiş. Padişahın karşısına gelmiş;

“—Padişahım! Şimdi göğe Hz. İsa ile mülâkata gidiyorum haydi Allah'a ısmarladık, seni Allah'a emanet ederim.” demiş,

Fişekleri ateşlemiş gökyüzüne, peşpeşe peşpeşe öteki fişekleri ateşleyerek ateşleyerek yukarılara çıkmış. Ondan sonra kanatlarını açarak yavaşça süzülerek inmiş deryaya, denize. Yüzerek sahile çıkmış, padişahın karşısında selâm vermiş, demiş ki:

“—İsa AS size selâm söylüyor padişahım!”

İsa AS gökte diye latife yapıyor yani. Böyle hünerler yapmışlar. Okuyoruz, kitaplarda var. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde yeri belli. Böyle şeyler yapmış, bu hünerleri becermişler.

Ne demek böyle fişek ateşleyip de bir insanın havaya çıkması?

Az bir teknik değil.

Şu Süleymaniye camisi... Yap bakalım haydi göreyim! Bizim yaptığımız binalar biraz büyüyecek oldu mu, bir taraftan çöküyor. Yirminci Yüzyıl'dayız güya...

Bir misal: Ankara'da Etlük tarafına köprü yaptılar; Etlük köprüsü. Betonarme köprü; Karayolları Genel Müdürlüğü yaptırdı. Sağlam direkli köprü... Yanında da böyle inmeli çıkmalı

eski zaman köprüsü, kemerli köprü var, Akköprü... Demek ki Ankara'ya oradan, o Çubuk Çayı'nın üstünden gelinirmiş.

Onu yaptırınca demişler ki:

“—Bu külüstür köprüye lüzum yok, bunu dinamitleyelim.” Neredeyse dinamitleyeceklermiş, bir iki akıllı mâni olmuş, demişler ki:

“—Yahu bu tarihî eserdir, varsın dursun kenarda, yazık ilişmeyin, dokunmayın. “

Artık ilişmemişler.

Berikilerin yanında dinamit de var, çünkü Karayolları ekibi. Dinamit de var, ilim de var, böbürleniyorlar; betonun içine demirleri koydular sağlam oldu, tamam.

Biz de Ankaralıyız, Ankara'ya gittik. Bir yağmur yağdı, öyle şiddetli bir yağmur yağdı ki, Ankara'ya seller geldi. Sıhhiye tarafları, evlerin birinci katlarına kadar doldu. Haydi! Etlik beton köprüsünü, kâğıt karton köprü gibi sel aldı öbür tarafa atıverdi. Gözümle gördüm, koca beton köprü devrildi. Kalın, altından üstünden iki taraflı çift yol geçen köprüyü devirdi attı. O eski Osmanlı köprüsü, boynu bükük, mütevazi, orada kıs kıs gülüyordu ona...

Onun için, Allah bize yine o ilmi nasib etsin... Ama o imanla olan ilim, imansız oldu mu olmaz. Bu taraftaki köprüyü yapınca, o taraftaki köprüyü atmak istiyor. Ne var, o da dedenin hatırası, orada dursa ne olur? İmanla beraber, sevgiyle

beraber, insanlık sevgisiyle beraber olursa o zaman olacak ama bunları anlatamıyoruz. Bunları burada söylüyoruz, siz de anlıyorsunuz tamam ama dışarıya anlatamıyoruz. Bari siz anlatın gittiğiniz yerlere...

j. Amel Etme Niyeti Olmadan İlim Öğrenmek

Bu da ilmi bir başka maksatla öğrenenin hali, İbn-i Abbas RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹³

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ الْعَمَلِ، فَهُوَ كَأَنَّ لَمْ يَتَّهَزِئْ
بِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الدیلمی عن ابن عباس)

RE. 429/9 (*Men talebe'l-'ılme li-gayri'l-'ameli, fehüve ke'l- müstehzii bi-rabbihî azze ve celle*)

(*Men talebe'l-ilme li-gayri'l-amel*) “Her kim ki ilmi tatbik etmek için değil de, başka maksatlarla öğrenirse...” O nasıl bir kimsedir? (*Fehüve ke'l- müstehzii bi-rabbihî azze ve celle*) “Aziz ve Celîl olan Rabbiyle alay eden bir kimse gibidir.”

İlim öğreniyor, tamam; şu tesbihi çekmek, Allah'ı zikretmek sevap; şu namazı kılmak, şu orucu tutmak farz; Şöyle sevap, böyle sevap öğreniyor, kafasında hepsi var, hepsini tilki gibi biliyor ama tatbikata yanaşmıyor. Tatbik etmek için de öğrenmedi ki zaten! “Rabbi ile alay eden kimse gibidir. “

¹³ *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.365, no:29066; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.41, no:22873.

Azîz ve celîl olan Allah ile alay edilir mi?

Azîz ne demek? İzzet sahibi, galip, ne isterse yapan demek.

Celîl ne demek? Celâl sahibi. Onun celâline bir uğrarsa insan, mahvolur.

Demek ki buradan da bir başka bir şey çıktı. İlmimizle amel edeceğiz. Bu hadisleri okuduk tatbik edeceğiz. Dedim ya ben size; hani bazen çıkarın defterinizi, yazın bakalım gelmeden evvel diye. Geçen hafta dedim ki: “Bir insan çarşamba, perşembe ve cuma günü üç oruç tutar da cuma günü de sadaka verirse anasından doğduğu gün gibi pak olur.” dedim, bilmiyorum ama kaç kişi yaptı? Parmak kaldırım demeyeceğim ama ilim tatbik etmek için öğrenilir. Sonra bir geçmişti: “Şu sûreyle şu sûreyi kim ezberlerse, Peygamber SAS Efendimiz’in sevgisine nâil olur.” diye. O sûreleri ezberlediniz mi diye önümüzdeki hafta imtihan edeceğim dedim, imtihan edemedim sizi. Eski sayfaları karıştırın bakalım da o sûrelerini öğrenin, önümüzdeki hafta soralım!

k. İnsanların Sevgisi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁴

مَنْ طَلَبَ مَحَبَّةَ آلِ نَاسٍ، فَلْيَبْذُلْ مَا لَهُ

(الدیلمی عن أنس)

¹⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.391, no:16205; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.46, no:22889.

RE. 429/10 (*Men talebe mahabbete'n-nâsi, felyebzul mâlehû*) “Her kim insanların sevgisini talep ediyorsa, halk kendisini sevsin istiyorsa, malını bezletsin, kesenin ağzını açsın!”

Cimrilikle insanlar sevmez. Aç bakalım kesenin ağzını, şöyle bir hediye ver bir ziyafet çek, böyle olur... Müslüman cömerttir. Ne olacak, tabii hepsi sevap olacağı için biraz da harcar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi cömert, alim, bilgili, ilmiyle amel eden, mütevazı, kâmil, ahlâklı güzel müslümanlar eylesin...

Fâtiha-ı şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

14. 04. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

